

"Zira şeriatta tefevvuk eden en büyük bir adama esareti nefisten tahallüs ve hürriyeti şer'iyeden tekemmül için hissi ihtiram ve muhabbetle itaat, hibr ve havf üzere müesses..." cümlesini devamı ile birlikte açıklar mısınız?

"Zira şeriatta tefevvuk eden en büyük bir adama, esareti nefisten tahallüs ve hürriyeti şer'iyeden tekemmül için hissi ihtiram ve muhabbetle itaat, hibr ve havf üzere müesses ve tenebbüh-i efkar cihetiyle şimdiki zamanda istidadı kalmayan istibdadın gayridir."(1)

Şeriatta yüksek makamlara ulaşmış bir adama hürmet, itaat ve muhabbet etmek nefsin esaretinden bir sıyrılma, şeriatın sınırları içindeki hürriyette bir terakki demektir ki, şimdiki manası ile vatandaş ve demokrat olmaya bir mani değildir.

Eski zamanlarda olduğu gibi, fikrin uyanması ve gelişmesi artık korku ve salih alim baskısı üzerine tesis edilmiş bir istibdat ile olamaz, o mana gitti, yerine demokrasi ve şeriata uygun hürriyet geldi.

"Hibr" burada daha çok **"salihlik"** kavramının insanlar üstündeki baskısına işaret ediyor. Yani eski zamanda insanlar salih alim ve evliyaların mutlak riyasetinde inkişaf ve terakki ediyorlarmış.

"Havf" kelimesi ise o zamanki siyasi otoriteye işaret ediyor. İlmiye ve siyasiye sınıfının insanlar üstündeki baskısı gitti ve yerine cumhuriyet, hürriyet kavramları geldi. Lakin cumhuriyet ve hürriyet şeriat ilminde terakki etmiş adamlara itaat ve muhabbet etmeye mani değildir. Bazıları hürriyeti mutlak anarşi şeklinde yorumluyor ki bu yanlıştır.

Bu noktada On Dokzuncu Söz'de geçen bu ifade izah sadedinde tam muvafık düşüyor:

"Bak, değil zahirî bir tasallut, belki akılları, ruhları, kalbleri, nefisleri fetih ve teshir ediyor. Mahbub-u kulûb, muallim-i ukul, mürebbi-i nüfus, sultan-ı ervah oldu."(2)

Evet, Peygamberimiz (a.s.m)'in hakimiyeti zahiri bir kuvvet ve tasallut değil ki belirli bir zaman münhasır kalsın. O'nun hakimiyeti kalp ve ruh boyutundadır ve kemalatından kaynaklı olduğu için de tesirli ve daimi olmuştur.

Dipnotlar:

- (1) bk. *Eski Said Dönemi Eserleri, Makalat, Yeni Asya Yay., s. 37.*
(2) bk. [Sözler, On Dokuzuncu Söz, Yedinci Reşha.](#)